

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSR del. Do SO Mirosław Major

Protokolant p.o. stażysty E. C.

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2015 r. w Poznaniu

odwołania **J. P. (1)**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

z dnia 02.10.2014 r., znak (...)

w sprawie **J. P. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o odsetki od przyznanej renty

1) zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującej J. P. (1) prawo do odsetek:

a) od kwoty renty należnej za maj, czerwiec, lipiec, sierpień i wrzesień 2013 roku od dnia 4 października 2013 roku do dnia 11 września 2014 roku,

b) od kwoty renty należnej za każdy kolejny miesiąc od października 2013 roku do maja 2014 roku włącznie – od dnia 26 tego miesiąca do dnia 11 września 2014 roku;

1) oddała odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 października 2014r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. na podstawie art. 118 ust. 1 i 1a ustawy dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 1440) oraz art.85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), odmówił J. P. (1) wypłacenia odsetek od dnia 23 maja 2013r. do 11 września 2014r. od należności ustalonych decyzją z dnia 11 września 2014r .

Od powyższej decyzji J. P. (1) odwołała się do Sądu Okręgowego w Poznaniu pismem z dnia 8.10.2014r., z zachowaniem wymaganego trybu i przepisane terminu, wskazując że przez okres bez renty pozostawała bez środków do życia i domagając się przyznania odsetek.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i prezentowaną argumentację w całej rozciągłości, domagając się oddalenia odwołania od zaskarżonej decyzji. Dodatkowo organ rentowy podał, że decyzją z dnia 11 września 2014r. organ rentowy wykonał wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 10 lipca 2014r. (wyrok wpłynął do zakładu w dniu 12 sierpnia 2014r.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. P. (1) ur. (...), ma obecnie 44 lat, z zawodu jest sprzedawcą.

W okresie od 28 listopada 2011r. do 27 maja 2012r. odwołująca pobierała zasiłek chorobowy, natomiast od 28 maja 2012r. do 22 maja 2013r. świadczenie rehabilitacyjne.

Po rozpoznaniu wniosku z dnia 29 czerwca 2012r., decyzją z dnia 22 października 2012r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy świadczenia.

J. P. (1) w dniu 14 maja 2013r. złożyła kolejny wniosek o rentę. Lekarz Orzecznik ZUS w orzeczeniu z dnia 24 czerwca 2013r. nie stwierdził częściowej niezdolności do pracy. Na skutek sprzeciwu, Komisja Lekarska orzeczeniem z dnia 3 września 2013r. podtrzymała orzeczenie LO ZUS. Decyzją z dnia 5 września 2013r. organ rentowy odmówił jej prawa do renty.

Od powyższej decyzji odwołująca złożyła odwołanie do tutejszego Sądu Okręgowego.

Sąd Okręgowy w Poznaniu rozpoznając sprawę VII U 5521/13, z urzędu dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych: kardiologa i gastroenterologa. W łącznej opinii z dnia 18 i 21 listopada 2013 r. uzupełnionej w dniu 9 stycznia 2014r. oraz 11 kwietnia 2014r., biegli uznali odwołującą za nadal całkowicie niezdolną do pracy na okres 12 miesięcy.

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2014r. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 23 maja 2013r. do dnia 22 maja 2014r. Wyrok wraz z uzasadnieniem i aktami rentowymi odwołującej wpłynął do organu rentowego w dniu 12 sierpnia 2014r. Wyrok uprawomocnił się w dniu 27 sierpnia 2014r.

Organ rentowy wszczął procedurę mającą na celu wykonanie wyroku Sądu i wydanie odpowiedniej decyzji. W dniu 11 września 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu w sprawie VII U 5521/13, przyznał J. P. (1) rentę z tytułu niezdolności do pracy od 23 maja 2013r. do dnia 22 maja 2014r. Świadczenie rentowe wraz z wyrównaniem zostało wypłacone w dniu 17 września 2014r.

W dniu 23 września 2014r. J. P. (1) złożyła do ZUS wniosek o wypłacenie odsetek od świadczenia rentowego przyznanego powyższą decyzją.

W dniu 2 października 2014r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

W międzyczasie odwołująca złożyła wniosek o dalszą rentę. Decyzją z dnia 21 października 2014r. organ rentowy przyznał jej świadczenie rentowe na dalszy okres od 23 maja 2014r. do 30 września 2016r.

W trakcie postępowania Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych lekarza gastroenterologa i internisty-kardiologa na okoliczność podstaw medycznych i faktycznych do stwierdzenia niezdolności do pracy odwołującej w toku postępowania przed organami orzeczniczymi ZUS, a w szczególności: czy biegli sądowi gastroenterolog i internista-kardiolog, wydając opinię medyczną w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Poznaniu do sprawy VII U 5521/13, dysponowali tą samą dokumentacją medyczną odwołującej, co Lekarz Orzecznik ZUS w dniu 24 czerwca 2013 r. i Komisja Lekarska ZUS w dniu 3 września 2013r.; czy w toku postępowania sądowego o sygn. VII U 5521/13 lub bezpośrednio na badaniu przez biegłego gastroenterologa i internistę-kardiologa, J. P. (1) przedłożyła nową dokumentację medyczną, potwierdzającą stopień zaawansowania stanu zdrowia, a jeżeli tak, to jaką i czy ta dokumentacja wносиła coś nowego do sprawy; czy w ocenie biegłych lekarzy sądowych gastroenterologa i internisty-kardiologa, na etapie postępowania przed organami orzeczniczymi ZUS istniały przesłanki do uznania odwołującej za osobę niezdolną do pracy z przyczyn natury gastroenterologicznych, na podstawie przedłożonej dokumentacji medycznej i wyników badania przedmiotowego; czy charakter schorzeń odwołującej, może powodować okresowe zaostrzenie objawów; a nadto czy w dniu badania odwołującej przez biegłego gastroenterologa i internistę-kardiologa

– w stosunku do daty badania przez organy orzecznicze ZUS – mogło mieć miejsce okresowe nasilenie zaburzeń stanu zdrowia.

W opinii z dnia 16 marca 2015r., po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną znajdującą się w aktach sprawy, biegli wskazali, że przy wdawaniu opinii dysponowali tą samą dokumentacją medyczną odwołującej, co Lekarz Orzecznik ZUS w dn. 24 czerwca 2013r. oraz Komisja Lekarska ZUS w dn. 3 września 2013r. Odwołująca przedłożyła bezpośrednio na badania biegłych nową dokumentację medyczną w postaci wyników badań dodatkowych oraz badań układu krążenia, potwierdzających aktywną postać głównego schorzenia, jakim było wrzodziejące zapalenie jelit. W ocenie biegłych, na etapie postępowania przed organem orzeczniczym ZUS, istniały przesłanki do uznania odwołującej za osobę niezdolną do pracy z przyczyn natury gastroenterologicznych – na podstawie wcześniej przedłożonej dokumentacji medycznej i wyników badań lekarskich. Wskazali, że charakter schorzeń odwołującej powoduje okresowe zaostrzenie objawów przeplatane okresami remisji, jednakże w dniu badania przez biegłych w stosunku do dat badań przeprowadzonych przez organy orzecznicze ZUS nie miało miejsca zaostrzenie objawów.

W łącznej ocenie biegłych odwołująca była częściowo niezdolna do pracy w dacie badań przeprowadzonych przez organy orzecznicze ZUS. Wskazali, że zarówno charakter schorzenia gastroenterologicznego, jak i jego dynamika do dat badania przez organy orzecznicze ZUS, uzasadniała orzeczenie dalszej niezdolności do pracy, a w stanie zdrowia odwołującej nie doszło do poprawy w okresie pobierania przez nią świadczenia rehabilitacyjnego. Biegli podnieśli także, że dodatkowa dokumentacja lekarska pochodząca z okresu po badaniu przez organy orzecznicze ZUS służyła potwierdzeniu ustaleń biegłych i stanowiła dodatkowy dowód w sprawie.

W piśmie z dnia 28 maja 2015r. organ rentowy nie wniósł zastrzeżeń do ww. opinii.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz w aktach pozwanego organu rentowego dot. odwołującej, jak również w oparciu o pisemną opinię biegłych lekarzy sądowego gastroenterologa H. K. oraz internisty-kardiologa J. P. (2) z dnia 16.03.2015r. (k. 18 akt sądowych) oraz dokumentów znajdujących się w aktach w sprawie sygn. akt VII U 5521/13.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne i przydatne dla potrzeb niniejszego postępowania dokumenty urzędowe zgromadzone w aktach pozwanego organu rentowego, albowiem zostały one sporządzone przez osoby do tego uprawnione w ramach przysługujących im kompetencji i w przewidzianej prawem formie. Nadto ich treść i forma nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Natomiast dokumenty prywatne korzystały jedynie z domniemania autentyczności oraz domniemania, że zawarte w nich oświadczenia złożyła osoba, która je podpisała (art. 245 kpc).

Fakt nie kwestionowania przez strony treści kserokopii dokumentów pozwolił na potraktowanie tychże kserokopii jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Oceny stanu zdrowia odwołującej, a w konsekwencji jej zdolności do pracy, Sąd dokonał na podstawie dowodu z pisemnej opinii biegłego sądowego lekarza gastroenterologa i internisty-kardiologa. Biegli wnikliwie zanalizowali dokumentację z przebiegu leczenia, znajdującą się w aktach sprawy oraz w aktach pozwanego organu rentowego, wzięli pod uwagę opis stanu zdrowia badanej, zanalizowali wszystkie wyniki badań lekarskich i ustalili, że zarówno organ rentowy ZUS, jak i biegli lekarze sądowi wydający opinię o stanie zdrowia badanej w sprawie sygn. akt VII U 5521/13, orzekali w oparciu o te same dane medyczne, zatem na podstawie posiadanych przez organ rentowy informacji były podstawy do uznania odwołującej za osobę niezdolną do pracy.

Opinia biegłych jest w uznaniu Sądu dostatecznie uzasadniona i obiektywna, a wnioski w niej zawarte są logiczne i przekonujące. Powyższe prowadzi do konkluzji, że przedstawiony do oceny problem oraz wnioski oparte są na wysokim i profesjonalnym poziomie wiedzy w dziedzinie stanowiącej specjalność powołanych w sprawie biegłych sądowych lekarzy. Tym samym wydaną w niniejszym postępowaniu opinię biegłych Sąd ocenił, jako w pełni przydatną do rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto opinia ta nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. P. (1) okazało się częściowo zasadne.

Zgodnie z treścią art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.), **jeżeli Zakład** – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – **nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego**. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Jednocześnie w orzecznictwie przyjmuje się, że „zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: >> nie ustalił prawa do świadczenia << oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i **wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania**” (wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2010r. w sprawie IUK 345/09).

W myśl art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 1440), **organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia** lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy **w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji**, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (art. 118 ust. 1a).

Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 (art. 118 ust. 2).

Jeżeli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, o której mowa w ust. 1, uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów (art. 118 ust. 3).

Przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5 (art. 118 ust. 4).

Wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni (art. 118 ust. 5).

Od decyzji organu rentowego przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach (art. 118 ust. 7).

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy konieczne jest zatem ustalenie pojęcia wyjaśnienia ostatniej okoliczności oraz zakresu zastosowania art. 118 a powołanej ustawy.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07 (OTK–A 2007/8/97). W powyższym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny wskazał, że art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004r., Nr

39, poz. 353 ze zm.) rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie, "wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji" polegać może, między innymi, na: przedłożeniu przez wnioskodawcę brakujących dowodów lub złożeniu stosownego oświadczenia (o ile zanedbano uczynić tego we wniosku), rozstrzygnięciu (w rozmowie osobistej, telefonicznie, faksem lub w drodze korespondencji) z wnioskodawcami, pracodawcami (płatnikami składek), urzędami oraz innymi podmiotami wątpliwości powstałych przy analizie dokumentacji, zwłaszcza dotyczącej przebiegu zatrudnienia i wysokości zarobków, ocenie rozbieżności występujących w materiale dowodowym, uzyskaniu orzeczenia lekarza orzecznika w sprawach świadczeń, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji, rachunkowym wyliczeniu wysokości świadczenia (por. wyrok SN z 8 stycznia 1991 r., sygn. akt II URN 120/90 oraz K. Antonów, M. Bartnicki, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, Warszawa 2007, s. 402). Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, należy zgodzić się z twierdzeniem, że przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Organ rentowy nie powinien zatem zwlekać (nawet dążąc do korzystniejszego ustalenia uprawnień zainteresowanego) z wydaniem decyzji do czasu rozstrzygnięcia okoliczności, które mogą mieć wpływ na nieznaczne podwyższenie świadczenia (por. K. Antonów, M. Bartnicki, op.cit., s. 402). Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok SN z 25 stycznia 2005 r., sygn. akt I UK 159/04, OSNP nr 19/2005, poz. 308). Nadto Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż w doktrynie zwraca się uwagę, że regulacja zawarta w art. 118 ust. 1a ustawy o FUS stwarza możliwość uniknięcia wypłaty odsetek przez organ rentowy w sytuacji, w której odmówi on ustalenia prawa do świadczenia (albo kwestionować będzie jego wysokość), ze względu na istnienie wątpliwości co do spełnienia przesłanek nabycia świadczenia. We wszystkich wypadkach, gdy postępowanie wyjaśniające przedłużyłoby się z przyczyn leżących po stronie organu rentowego, w jego interesie będzie wydanie decyzji odmownej i zmuszenie tym samym zainteresowanego do skierowania sprawy na drogę sądową (zob. K. Ślebzak, Prawna problematyka odsetek za opóźnienie w ustalaniu świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, "Przegląd Sądowy" nr 2/2006, s. 96). W związku z tym w piśmiennictwie formułuje się pogląd, że w kontekście art. 85 ust. 1 ustawy o s.u.s. sens normy wyrażonej w art. 118 ust. 1a ustawy o FUS można odczytać w następujący sposób: "Za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy" (por. K. Ślebzak, op.cit., s. 107 oraz podobnie K. Antonów, M. Bartnicki, op.cit., s. 403). Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że gdyby odrzucić taką interpretację przepisów regulujących odpowiedzialność organu rentownego, to art. 118 ust. 1a ustawy o FUS nie tylko wyłączałby odpowiedzialność organu rentowego, ale również ograniczałby konstytucyjne prawo do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji) w sytuacji, w której uprawniony korzystałby z prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd (art. 45 Konstytucji). Ubezpieczony ponosiłby wówczas ujemne skutki (brak prawa do odsetek) z powodu złożenia odwołania od decyzji odmawiającej ustalenia prawa do świadczenia (lub zaniżającej jego wysokość), jeżeli tylko organ rentowy podniósłby, że okoliczności będące podstawą wydania decyzji były sporne (por. K. Ślebzak, op.cit., s. 107-108). W ocenie Trybunału Konstytucyjnego istotne znaczenie dla tej wykładni ma także użycie w kwestionowanym przepisie wyrazu "również". To znaczy, że dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej - byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że stosując art. 118 ust. 1a ustawy o FUS, organ rentowy za początek biegu terminu ewentualnej wypłaty odsetek przyjmuje dzień wpływu prawomocnego orzeczenia w każdym wypadku, gdy prawo do świadczenia

(bądź do określonej wysokości świadczenia) zostało ustalone przez organ odwoławczy (sąd). Przy zastosowaniu takiej interpretacji zaskarżonego przepisu, można przyjąć, że art. 118 ust. 1a ustawy o FUS pośrednio wyłącza odpowiedzialność organu rentowego za popełnione błędy. Ubezpieczony w konsekwencji ponosi ujemne skutki (brak prawa do odsetek) złożenia odwołania od decyzji odmawiającej ustalenia prawa do świadczenia (lub zaniżającej jego wysokość). Organ rentowy może zatem przedłużać postępowanie sądowe bez żadnych ujemnych konsekwencji dla siebie. Skutkami tego opóźnienia jest obciążany ubezpieczony, który nie może dochodzić prawa do odsetek. Dlatego też reasumując Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że w zakresie stosowania odsetek i związanych z nimi terminów, od których zależy ustalenie prawa do świadczenia (lub jego wysokości), organ rentowy i ubezpieczony powinni być traktowani jednakowo. Umożliwia to inna niż stosowana przez organ rentowy interpretacja art. 118 ust. 1a ustawy o FUS, zaprezentowana w doktrynie (por. K. Ślebzak, op.cit., s. 107), uwzględniająca kontekst normatywny art. 85 ust. 1 ustawy o s.u.s. Zgodnie z tą interpretacją, normę wyrażoną w kwestionowanym art. 118 ust. 1a ustawy o FUS należy odczytać w następujący sposób: za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie świadczenia rentowego lub emerytalnego uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego prawo do tego świadczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy. Tę interpretację, nadającą zaskarżonemu przepisowi treść zgodną z przywołanymi wzorcami konstytucyjnymi, przyjmuje Trybunał. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego zaskarżony przepis art. 118 ust. 1a ustawy o FUS jest zgodny z Konstytucją, o ile za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy. Jeżeli odpowiedzialność leży po stronie organu rentowego, termin do wydania decyzji i wypłaty świadczenia powinien być liczony od wcześniejszej daty, w której organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był wydać decyzję, a ubezpieczony powinien mieć prawo do odsetek za stosowny okres.

Warto także zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r. w sprawie I UK 159/04 (OSNP 2005/19/308), w którym Sąd Najwyższy wskazał, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że organ rentowy mógłby uwolnić się od obowiązku wypłaty odsetek, gdyby wykazał, że opóźnienie w wypłaceniu świadczenia było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Przepis ten stanowi o okolicznościach, za które organ nie ponosi odpowiedzialności, a więc okolicznościach od niego niezależnych. Niewystarczające jest więc wykazanie wyłącznie braku winy w odmowie wypłaty świadczenia, ale konieczne jest także stwierdzenie, że po stronie organu rentowego nie występowały żadne okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. Zdaniem Sądu Najwyższego, po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski. Dlatego, dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego. W postępowaniu tym nie ustalono bowiem żadnych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu (por. uzasadnienie wyroku z dnia 27.09.2002r., II UK 214/02, OSNP 2004 nr 5, poz. 89 oraz wyrok z dnia 22.04.2004r., III UA 1/04, OSNP 2004 nr 23, poz. 406). We wskazanym wyroku z dnia 27.09.2002 r., II UK 214/02, Sąd Najwyższy stwierdził, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do zapłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego wówczas, gdy nie dokona wypłaty świadczeń w terminach przewidzianych w przepisach dotyczących ich przyznawania i wypłacania w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Podobnie w wyroku z dnia 7 października 2004r., II UK 485/03 (OSNP 2005 nr 10, poz. 147) Sąd Najwyższy stwierdził, że do przewidzianego w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Oznacza to, że jeżeli organ rentowy wydaje bezprawną decyzję o odmowie wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, a w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, to opóźnienie nie jest następstwem

okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 2010 r., sygn. akt I UK 345/09 stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm. w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

W wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 r. (I UK 345/08 LEX 551000) Sąd Najwyższy stwierdził, że organ rentowy nie ma obowiązku wypłaty odsetek od świadczenia rentowego przyznanego w terminie 30 dni od wpływu prawomocnego wyroku sądu zmieniającego uprzednią decyzję tego organu odmawiającą prawa do renty, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu odwoławczym uzasadnione było ustaleniami, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed tym organem.

Sąd Najwyższy wskazał, że zawarte w art. 85 ust.1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. W tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania prawa do świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że przewidziane w art. 85 ust. 1 zd. 2 ustawy systemowej wyłącznie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest uzależnione od wykazania, iż organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Zawarte w tym przepisie określenie „okoliczności, za które zakład nie ponosi odpowiedzialności” jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia „przyczyn niezależnych od organu”, co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie świadczenia jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu.

Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 308, czy wyrok z dnia 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 326). Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek.

Sąd Najwyższy podkreślił, że przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że Sąd Najwyższy wskazał, iż błędy organu rentowego można podzielić na:

- błędy w wykładni lub,
- błędy w niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz,
- błędy w ustaleniach faktycznych będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd uznał, że żądanie odwołującej przyznania należnych jej odsetek jest co do zasady uzasadnione, albowiem organ rentowy w dniu wydania decyzji odmawiającej J. P. (1) prawa do świadczenia rentowego dysponował dokumentacją medyczną pozwalającą na określenie prawidłowo stanu zdrowia odwołującej. Jak wynika jednoznacznie z opinii biegłych sądowych lekarza gastroenterologa oraz internisty-kardiologa z dnia 16 marca 2015r., organ rentowy, jak i biegli sądowi wydający opinię o stanie zdrowia badanej w sprawie sygn. akt VII U 5521/13, orzekali w oparciu o te same dane medyczne, zatem stan zdrowia odwołującej już w dniu badania przez lekarza orzecznika ZUS powodował okresową częściową niezdolność do pracy. Wskazali, że zarówno charakter schorzenia gastroenterologicznego, jak i jego dynamika do dat badania przez organy orzecznicze ZUS uzasadniała orzeczenie dalszej niezdolności do pracy, a w stanie zdrowia odwołującej nie doszło do poprawy w okresie pobierania przez nią świadczenia rehabilitacyjnego. Biegli podnieśli także, że dodatkowa dokumentacja lekarska pochodząca z okresu po badaniu przez organy orzecznicze ZUS służyła potwierdzeniu ustaleń biegłych i stanowiła dodatkowy dowód w sprawie.

Szczegółowe zasady wypłaty odsetek określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 1999, nr 12, poz. 104). Zgodnie z § 2 pkt 1 tegoż rozporządzenia, odsetki wypłaca się za okres **od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty**, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń – **do dnia wypłaty świadczeń**, z uwzględnieniem ust. 2-5. Punkt drugi tego paragrafu przewiduje zaś, że okres opóźnienia w ustalaniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Z powyższego wynika, że dla uznania, czy i kiedy odwołującej przysługują odsetki, należy ustalić, jaki był termin ustalenia prawa do świadczenia, jego przyznania i wypłacenia, czy Zakład zachował te terminy, a jeżeli nie, czy było to wynikiem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W przedmiotowej sprawie, prawomocnym wyrokiem z dnia 10 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu, uznając odwołanie J. P. (1) za uzasadnione, przyznał jej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności za okres od 23 maja 2013r. do 22 maja 2014r. Zatem organ rentowy mógł ustalić odwołującej prawo do świadczenia rentowego już od 3 września 2013r. (orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS), a po uprawomocnieniu się wyroku Sądu, był zobowiązany do wypłaty świadczenia w należnej wysokości za okres wskazany wyrokiem Sądu.

W niniejszej sprawie najważniejsze są zatem okoliczności związane z ustaleniem daty początkowej uprawnienia i przyznaniem prawa do renty.

Zdaniem Sądu, dla rozpoznania przedmiotowej sprawy istotne jest ustalenie trybu i toku postępowania w zakresie przyznania samego prawa do świadczenia. **Odróżnić przy tym należy datę powstania prawa do świadczenia od terminu wydania decyzji w sprawie przyznania tego prawa.** Data powstania prawa do świadczenia w decyzji ma charakter deklaracyjny. Prawo powstaje bowiem w dacie spełnienia ustawowych przesłanek do jego powstania. Natomiast **termin**, w jakim pozwany organ winien wydać decyzję w przedmiocie przyznawania tego prawa, która ma wpływ na ustalenie odsetek, jest uregulowany przepisami i **nie jest tożsamy z datą przyznania prawa do świadczenia.**

Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2013 r., poz. 1440 ze zm.), prawo do świadczenia powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. W przedmiotowej sprawie prawo do renty zostało przyznane odwołującemu od dnia 23 maja 2013 r. do 22 maja 2014 r. dopiero wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 10 lipca 2014 r.

Stosownie do regulacji zawartej w art. 118 ust. 1 ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, terminem do wydania decyzji ustalającej prawo do świadczenia czy też jego wysokości, jest termin 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie decyzja o przyznaniu odwołującej prawa do renty była decyzją pierwszorzadową, a to oznacza, że wypłata świadczenia winna nastąpić w tym samym terminie, w jakim winna być wydana decyzja. Powyższe wynika z ust. 2 art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym, jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 (art. 118) (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 31.01.2013 r., sygn. akt III AUa 808/12).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy przyjął błędnie, że w sprawie zastosowanie znajduje treść art. 118 ust 1a w/ w ustawy, a w konsekwencji, że wyjaśnieniem ostatniej okoliczności do wydania decyzji w przedmiocie przyznania prawa do świadczenia była dopiero data wpływu wyroku Sądu Okręgowego wraz z uzasadnieniem i aktami rentowymi, to jest 12 sierpnia 2014 r. i że wydając decyzję przyznającą świadczenie w dniu 11 września 2014 r. zachowano tym samym wynikający z ustawy 30-dniowy termin.

Podobne stanowisko zajął w wyroku z dnia 31 stycznia 2013 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach, który wskazał, że „Dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji powinien być być dzień wydania orzeczenia przez komisję lekarską ZUS.” (sygn. akt III AUa 808/12).

Jak wynika z dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS, data wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, to 3 września 2013r. (orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS). Zgodnie z art. 118 ust. 3 w zw. z ust 1 tego artykułu, okres 30 dni na wydanie decyzji upłynął 3 października 2013r. i w tym terminie powinna być wydana decyzja pozwanego organu rentowego (organ rentowy wydał decyzję 5 września 2013r.).

Z kolei wypłata świadczenia ustalona została na 25-sty dzień każdego miesiąca - decyzją z dnia 11 września 2014 r. (realizującą wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu).

Zgodnie z § 2 pkt 1 i 2 cytowanego wyżej Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r., odsetki liczy się od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

W niniejszej sprawie wypłata odsetki od świadczeń za okres od maja do września 2013 r. należne są odwołującej za okres od 4 października 2013r. (dzień następny po dniu na wydanie decyzji). Jak wynika z akt rentowych, wypłata ustalonego wyrokiem sądu świadczenia rentowego nastąpiła w dniu 17 września 2014 r., zatem odsetki przysługują odwołującej do dnia 17 września 2014r.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, Sąd uznał, że żądanie odwołującej przyznania należnych jej odsetek jest zasadne, albowiem organ rentowy w dniu 5 września 2013r., tj. w dniu wydania decyzji odmawiającej J. P. (1) prawa do świadczenia rentowego, dysponował pełną informacją na temat spełnienia przez odwołującą warunków do otrzymania renty socjalnej. Tym samym ZUS bez jakichkolwiek podstaw prawnych odmówił odwołującej prawa do należnego jej świadczenia. Zdaniem Sądu, odsetki należne są odwołującej za okres od 4 października 2013r. do dnia

wypłaty świadczenia, a nie jak domagała się odwołująca od dnia 23.05.2013r. do 11.09.2014 r., ale Sąd jest związany wnioskiem strony, nie może orzec ponad jej żądanie, dlatego przyznał odsetki tylko do 11 września 2014r.

Tym samym, J. P. (1) ma prawo do odsetek ustawowych liczonych od kwoty renty należnej za maj, czerwiec, lipiec, sierpień i wrzesień 2013r. (czyli świadczeń, które zgodnie z treścią art. 118 ust. 2 ustawy winny być wypłacone w terminie określonym w art. 118 ust. 1 ustawy, tj. 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji) od dnia 4 października 2013r. do dnia 11 września 2014r., a od kwoty renty należnej za każdy kolejny miesiąc począwszy od października 2013r. do maja 2014r. włącznie – od 26 tego miesiąca do dnia 11 września 2014 r., czyli za okres po upływie terminu płatności świadczeń ze poszczególne miesiące.

W związku z powyższym, Sąd na podstawie w/w przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 kpc, zmienił zaskarżoną decyzję, orzekając, jak w pkt. 1) wyroku i oddalając odwołanie w pozostałym zakresie, jako niezasadne (pkt 2 wyroku).

/-/ M. M.

Z/proszę:

1. Notować w kontrolce uzasadnień.
2. Postanowienie z dnia 9.07.2015 r. prawomocne z dniem 24.07.2015 r.
3. Przekazać do realizacji.
4. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć peł. pozwanego wraz z aktami rentowymi.
5. Za 14 dni lub z pismem.

P., 18.08.2015 r.

L.: urlop sędziego 16.07.-16.08.2015 r.